

PROTOCOL LEERRIJPHEID

Eigenaar: intern begeleider

Vastgesteld: februari 2023

Herzien: februari 2026

De vraag is niet wat de mens moet kunnen en weten teneinde zich in de bestaande sociale orde te kunnen inpassen; maar wel wat er in aanleg in de mens aanwezig is en in hem ontwikkeld kan worden. Dan wordt het mogelijk dat de opgroeiende generatie aan de maatschappij steeds nieuwe krachten aanreikt. Dan zal in de samenleving steeds datgene tot ontwikkeling kunnen komen, wat de erin binnentredende generatie van mensen in zich draagt. Maar van de opgroeiende generatie mag niet datgene gemaakt worden, wat de bestaande maatschappij van deze generatie wil maken.

~ Rudolf Steiner

Inleiding

Het begrip "leerrijpheid" speelt bij elke kleuter op het moment dat deze qua leeftijd toe is aan de eerste klas. Een kind gaat op school in principe alleen naar de eerste klas als het leerrijp is. Leerrijpheid gaat over of het de eerste fase van het leven voldoende heeft afgerond. In deze eerste fase van 7 jaar wordt het fundament gelegd voor het verdere leven. Het kind heeft dan alle levenskracht, alle vormkracht nodig om het lichaam te individualiseren, om het zich eigen te maken. Het leren in deze fase is nog slechts ervaringsgericht. De ervaring leert dat kleuters die echt goed uitgerijpt zijn, zich gemakkelijker tot de leerstof van de lagere school kunnen verhouden. Uit Leerrijpheid-Lois Eigenraam Een kleuterleerkracht volgt de ontwikkeling van iedere kleuter vanaf de eerste dag dat het kind in de klas is. Iedere kleuterpedagoog weet dat de ontwikkeling van kleuters niet lineair verloopt, maar sprongen kan maken. Na een vakantie, ziekte of 'zomaar ineens', kan een kleuter iets. Kleuterleerkrachten volgen kleuters die aan hen zijn toevertrouwd en kijken. Ze weten dat een kleuter soms een reikende hand nodig heeft om een ontwikkelingsstap te maken. Aan een kleuter zal geboden worden wat het nodig heeft, passend bij zijn/haar unieke ontwikkeling. Bij ieder ontwikkelingsgebied dat beschreven is, zal de kleuterleerkracht zoeken wat de kleuter nodig heeft om tot ontwikkeling en ontplooiing te komen. Daar is geen standaardboek voor, dat is iets dat passend moet zijn voor dit ene kind. Als ouder mag je erop rekenen dat een kleuterleerkracht bij oudste kleuters de ontwikkelingsgebieden die nog niet leerrijp zijn, extra zal aanspreken, uitdagen of op een andere manier aanbod te bieden dat zichtbaar maakt of de kleuter werkelijk leerrijp is.

Wettelijk kader

Scholen zijn in Nederland vrij in het inrichten en organiseren van hun onderwijs. De onderwijsinspectie verwacht wel van de scholen dat zij onderwijs bieden dat passend is bij de ontwikkelingsbehoeften van de leerlingen. Verder wordt van scholen verwacht dat zij expliciet aandacht hebben voor de uitvoering van vroegtijdige signalering. Vroegtijdig betekent in ieder geval binnen drie maanden na binnenkomst op de school en met behulp van eenduidig, geobjectiveerde criteria. Dit kan een (kleuter)volgsysteem zijn.

Met vroegtijdige signalering wordt de ontwikkeling bedoeld van het kind voor de kleuterleeftijd, de overgang naar de kleutertijd toe en hoe het kind deze overgang doormaakt.

Vanuit de onderwijsinspectie wordt van de scholen verwacht dat zij een beleid 'proces leerrijpheid' en een helder stappenplan 'proces leerrijpheid' hebben en dat zij de communicatie met ouders goed verzorgen. Scholen worden aangeraden bij de aanname aan de ouders te vertellen hoe de school 'het proces leerrijpheid' vormgeeft en dat er eventueel sprake kan zijn van een kleuterverlenging. Ook wordt van de scholen verwacht dat zij duidelijk hebben beschreven wie wanneer in het proces waarvoor verantwoordelijk is en hoe de besluitvorming tot stand komt. Voor de wet is de bestuurder

verantwoordelijk voor het onderwijsproces met gedelegeerde verantwoordelijkheid voor de directeur. De datum die de school als peildatum hanteert moet duidelijk zijn. Deze datum wordt in de schoolgids en bij aannname vermeld. Van deze datum kan beredeneerd worden afgeweken. Bij een eventuele verlenging moet de school documentatie aan de ouders kunnen voorleggen waaruit een verantwoord besluit blijkt.

De inspectie spreekt zich niet uit over een datum waarop de kinderen naar klas 1 moeten gaan. Scholen zijn vrij in het inrichten en organiseren van hun onderwijs. De peildatum kan door school zelf gesteld worden. Wanneer de waarnemingen in de klas, het kleutervolgsysteem en/of waarnemingen van ouders laten blijken dat dit kind leerrijp zou kunnen zijn, kan een kind toch meegenomen worden in een leerrijpheidsonderzoek. Ieder kind moet afzonderlijk worden bekeken op de eigen unieke ontwikkeling en overgang naar klas 1/groep 3. Van de door school opgestelde datum kan beredeneerd worden afgeweken.

Het leerrijpheidsonderzoek

We hanteren de publicatie "Proces leerrijpheid Vrijescholen". Hierin is beschreven naar welke ontwikkelingsgebieden gekeken wordt ten aanzien van leerrijpheid. Om tot een zorgvuldig, afgewogen besluit te komen, maken zij daarbij onderscheid tussen kindkenmerken, criteria en zwaarwegende criteria.

Doelgroep van afname

Alle kinderen in het tweede kleuterjaar worden door middel van de klassenstaten van BVS-kleuterleerlingvolgsysteem gevolgd. Periodieke doelen worden gewogen op kleutervaardigheden en in ParnasSys ingevoerd.

- A. Alle kleuters uit het tweede leerjaar worden vanaf februari van dat schooljaar gescreend d.m.v. protocol dyslexie voor kleuters. Dit is standaard onderdeel van de leerrijpheidstoets.
- B. Bij significant verschil op bovengenoemde onderdelen zal een signalering uitgaan naar ouders en ib'er. Hierop kan korte interventie worden aangeboden.
- C. Voor kleuters uit het tweede leerjaar die nog onvoldoende kleutervaardigheden laten zien in de klassikale situatie zal in overleg met ib'er de volledige leerrijpheidstest worden afgenomen. Daarna wordt verwezen naar het 'Proces Leerrijpheid Vrije scholen'. In overleg met ouders, leerkracht en intern begeleider wordt gekeken wat de kleuter met betrekking tot de zone van naaste ontwikkeling nodig heeft.

Beleid

De kleuterleerkrachten houden een leerrijpheidslijst bij in hun klassenmap. Dit is de leerrijpheidslijst van Proces Leerrijpheid. Op basis van aanbod en wat kinderen spontaan laten zien, wordt leerrijpheid in kaart gebracht.

Leerrijp

Indien de leerling door leerkracht en intern begeleider leerrijp wordt bevonden, wordt dit in maart aan de ouders teruggekoppeld. De mening en inzichten van de ouders worden gedocumenteerd. De leerling gaat na de zomer naar de eerste klas.

Niet leerrijp

Indien de leerling door de leerkracht en intern begeleider op veel zwaarwegende criteria niet leerrijp wordt bevonden, wordt dit in maart teruggekoppeld aan ouders. De mening en inzichten van de ouders worden gedocumenteerd. De leerling gaat na de zomer niet naar de eerste klas.

Indien er twijfel is

1. Indien over de leerrijpheid van de leerling door ib'er en leerkracht wordt getwijfeld, wordt dit in een oudergesprek in maart terug gekoppeld aan ouders. Er wordt toegelicht op welke gebieden nog te weinig leerrijpheid wordt gezien. Ouders kunnen hun mening en inzichten hierover delen. Dit wordt gedocumenteerd.
2. Er wordt zo nodig een handelingsplan gemaakt om de leerrijpheid te stimuleren.
3. De kleuters worden in april op de onderdelen waarop ze eerder dat jaar nog uitvielen opnieuw geobserveerd en krijgen remediërende activiteiten.
4. De leerkracht en de intern begeleider bespreken de leerling en nemen een definitief besluit in mei/juni.
5. Dit besluit wordt in mei/juni door de leerkracht in een oudergesprek teruggekoppeld aan ouders. De leerling gaat na de zomer naar de eerste klas, of blijft nog een jaar in de kleuterklas.

In de regel blijven kinderen die voor 1 juli 6 jaar worden, niet voor een derde jaar in de kleuterklas.

Verslaglegging

De onderzoeksresultaten worden ingevuld op daarvoor speciaal bestemde formulieren. Alle resultaten van een schooljaar worden ingevuld op de overzichtslijsten. Alle resultaten worden besproken met de ouders en adviezen en beslissingen worden hierbij vermeld. Alle gegevens worden bewaard in het digitaal leerlingendossier Parnassys.

Extra zorg

In een tweetal situaties behoeft de leerling mogelijkwjs enige bijzondere aandacht:

1. Het kind is voldoende leerrijp en gaat naar de eerste klas, maar het moet op een of meerdere punten nog wat "uitrijpen".
-In dit geval wordt in overleg met de ouders een handelingsplan opgezet voor de start in klas 1. Te denken valt aan: motorische remedial teaching, logopedie, ergotherapie, extra taalondersteuning, extra ondersteuning voor rekenvoorwaarden of euritmie-therapie. Dit ondersteunend programma wordt uiteengezet in een handelingsplan voor de eerste vier schoolweken. Daarna wordt een eventueel vervolgplan in overleg met de eerste klas leerkracht, ouders en therapeuten gemaakt.
2. Het kind is niet voldoende leerrijp en blijft een extra jaar in de kleuterklas.
-Het heeft op een aantal punten al een dusdanig niveau bereikt dat geanticipeerd moet worden op de behoeften van het kind in de loop van het derde kleuterjaar. In dit geval worden deze oudste kleuters zoveel mogelijk aangesproken op wat ze wel kunnen en worden ze gestimuleerd op die aspecten waarop ze nog verder kunnen "uitrijpen". Dit wordt uiteengezet in het groepsplan. Specialistische adviezen en specifieke expertise wordt opgenomen in een individueel handelingsplan.
3. De intern begeleider ziet erop toe dat er periodieke evaluaties plaatsvinden en het handelingsplan wordt bijgesteld.